

УДК 378.014

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/70-1-47>

Анжела ГАЙДАРЖИ,
orcid.org/0000-0002-4072-1772

кандидат педагогічних наук,
старший викладач кафедри гуманітарних дисциплін,
заступник директора з навчально-методичної роботи
Дунайського інституту Національного університету «Одеська морська академія»
(Ізмаїл, Одеська область, Україна) gaidarzhy.angela@gmail.com

Ірина СМІРНОВА,
orcid.org/0000-0003-2085-5391

доктор педагогічних наук, професор,
заступник директора з науково-педагогічної роботи
Дунайського інституту Національного університету «Одеська морська академія»
(Ізмаїл, Одеська область, Україна) phd.smyrnova@gmail.com

РОЛЬ ДИСТАНЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ВИКЛАДАННІ ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ «МОРСЬКЕ ПРАВО»

У статті авторами описана роль дистанційних технологій при викладанні освітньої компоненти «Морське право». Зазначається, що дистанційні технології – це сукупність інформаційних та технологічних засобів, які доступні через Інтернет та мають ряд переваг, які можуть бути використані для підвищення ефективності навчання. У статті наведено приклади того, як дистанційні технології можна використовувати у процесі викладання освітньої компоненти «Морське право». Зокрема, дистанційні технології можна використовувати для зберігання та розміщення навчальних матеріалів, створення спільних документів, проведення онлайн-курсів та організації спілкування між викладачами та курсантами (студентами). Зазначено, що навчання висококваліфікованих морських кадрів є складним і багатограним процесом, який вимагає комплексного підходу. Одним з ключових факторів, які впливають на ефективність цього процесу, є правильна організація освітнього простору та інформативно-технологічного середовища. **Актуальність статті** зумовлена підвищенням ролі інформаційно-комунікаційних технологій в умовах сьогодення. **Метою статті** є визначення ролі дистанційних технологій у процесі викладання ОК «Морське право» у Дунайському інституті Національного університету «Одеська морська академія». У дослідженні використовувалися такі методи: теоретичний аналіз наукової літератури з проблематики дослідження; емпіричне дослідження – анкетування студентів та викладачів, вивчення досвіду впровадження дистанційних технологій у закладі освіти. **Наукова новизна** полягає в тому, що вперше досліджено роль дистанційних технологій при викладанні ОК «Морське право» у Дунайському інституті Національного університету «Одеська морська академія».

Висновки. Авторами було проведено опитування серед здобувачів освіти Дунайського інституту Національного університету «Одеська морська академія», в якому взяли участь 54 здобувачі освіти та 17 викладачів. Результати проведеного дослідження дають можливість дійти висновку про позитивне ставлення до використання дистанційних технологій в освітній компоненті «Морське право» як викладачів, так і здобувачів.

Ключові слова: дистанційні технології, заклади вищої освіти, здобувачі вищої освіти, курсанти, освітня компонента, освітній процес, «Морське право».

Anzhela HAIDARZHY,

orcid.org/0000-0002-4072-1772

Candidate of Pedagogical Sciences,
Senior Lecturer at the Department of Humanities,
Deputy Director for Educational and Methodological Work
Danube Institute of the National University “Odesa Maritime Academy”
(Izmail, Odesa region, Ukraine) Gaidarzhy.angela@gmail.com

Iryna SMYRNOVA,

orcid.org/0000-0003-2085-5391

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor,
Deputy Director for Scientific and Pedagogical Work
Danube Institute National University “Odesa Maritime Academy”
(Izmail, Odesa region, Ukraine) Phd.smyrnova@gmail.com

THE ROLE OF DISTANCE TECHNOLOGIES IN TEACHING THE EDUCATIONAL COMPONENT “MARITIME LAW”

In the article the authors describe the role of distance technologies in teaching the educational component “Maritime Law”. It is noted that distance technologies are a set of information and technological tools that are available via the Internet and have a number of advantages that can be used to improve the effectiveness of learning. The article provides examples of how distance technologies can be used in the process of teaching the educational component “Law of the Sea”. In particular, distance technologies can be used for storing and posting teaching materials, creating joint documents, conducting online courses and organizing communication between teachers and cadets (students). It is noted that training of highly qualified maritime personnel is a complex and multifaceted process which requires an integrated approach. One of the key factors affecting the efficiency of this process is the proper organization of the educational space and the information and technological environment. The relevance of the article is due to the increasing role of information and communication technologies in today’s environment. The purpose of the article is to determine the role of distance technologies in the process of teaching the subject “Maritime Law” at the Danube Institute of the National University “Odesa Maritime Academy”. The following methods were used in the study: theoretical analysis of scientific literature on the research topic; empirical research – questionnaire survey of students and teachers, study of the experience of implementing distance technologies in an educational institution. The scientific novelty of the study is that for the first time the role of distance technologies in teaching the course “Maritime Law” at the Danube Institute of the National University “Odesa Maritime Academy” was investigated.

Conclusions. The authors conducted a survey among the students of the Danube Institute of the National University “Odesa Maritime Academy”, which was attended by 54 students and 17 teachers. The results of the study make it possible to conclude that both teachers and students have a positive attitude towards the use of distance technologies in the educational component “Maritime Law”.

Key words: distance technologies, higher education institutions, higher education students, cadets, educational component, educational process, “Maritime Law”.

Постановка питання в загальному вигляді. Морське право є однією з найважливіших галузей міжнародного права, адже воно регулює відносини між державами, а також між державами та суб’єктами міжнародного права в сфері використання морів і океанів. Процес викладання дисципліни «Морське право» вимагає від викладачів використання сучасних методів і технологій навчання, і саме дистанційні технології можуть стати ефективним інструментом для підвищення якості викладання цієї дисципліни.

Аналіз наукових досліджень. Питання пов’язані із використанням освітніх інформаційних технологій у процесі навчання можна знайти у дослідженнях В. Бикова, С. Заборовської, О. Спіріна, М. Жалдака, С. Жданова, С. Машбиця, А. Макаренко, Н. Морзе, С. Ракова, О. Пінчук, С. Яшанова, В. Радкевича, Л. Карташової, Н. Петренко, І. Роберта, Т. Солодкої та інших. Теоретичною основою дослідження виступили роботи таких науковців: Л. Слюсаренко, І. Сокола, О. Овчарук, К. Осадчої, Г. Ткачук та ін.

Мета статті. Дослідження ролі та особливостей впровадження дистанційних технологій у освітній процес Дунайського інституту Національного університету «Одеська морська академія» ОК «Морське право».

Основна частина дослідження. В Україні інноваційні інформаційні технології активно використовуються в закладах вищої освіти. Як зазначають науковці, викладачі мають позитивний

досвід роботи з інформаційними технологіями та вважають їх невід’ємною частиною як очного, так і дистанційного освітнього процесу (Doshmangir, 2020). В період з 2020–2022 рік науковці, викладачі, вчителі по всьому світу активно тестували різні цифрові платформи, методи викладання та платформи для оцінювання. Мета цих тестів полягала в тому, щоб визначити, які цифрові технології найбільш ефективні для дистанційного та змішаного навчання. Результати цих тестів показали, що цифрові технології можуть бути ефективним інструментом для дистанційного та змішаного навчання, адже вони дозволяють поліпшити доступність освітніх ресурсів, а за допомогою цифрових платформ викладачі можуть розміщувати навчальний матеріал в Інтернеті, що робить його доступним для студентів у будь-який час і з будь-якого місця. Вони дозволяють створити інтерактивні освітні середовища, такі як тести, анкети, проекти тощо; сприяти співпраці та командній роботі та співпрацювати в режимі реального часу, що може бути корисно для проведення онлайн-занять, обговорення навчальних питань тощо. Важливо наголосити, що освіта має важливе значення для здобувачів освіти під час війни. Крім навчання, заклади освіти повинні надати безпечний простір, підключити здобувачів освіти до життєво важливих ресурсів, надавати при необхідності психологічну та емоційну підтримку (Orechuk, 2022). Рекомендується враховувати, що навчання висококваліфікова-

них морських кадрів – це складний і багатогранний процес, який вимагає комплексного підходу. Одним з ключових факторів, які впливають на ефективність цього процесу, є правильна організація освітнього простору та інформативно-технологічного середовища. Зазначимо, що освітній простір – це сукупність умов, в яких відбувається освітній процес (Гайдаржи, 2020). Він включає в себе матеріально-технічну базу, навчальні програми, методичні матеріали, а також соціальне середовище. Інформативно-технологічне середовище – це сукупність інформаційних та технологічних засобів, які використовуються в освітньому процесі, яке включає в себе комп'ютери, мережі, програмне забезпечення, а також інші засоби навчання (Гугл клас, 2023). Забезпечення високої якості надання освітніх послуг вимагає постійного вдосконалення освітньої системи. Це включає в себе розробку нових навчальних програм, підвищення кваліфікації викладацького складу, а також впровадження сучасних інформаційних та технологічних засобів у освітній процес (Смирнова, 2021).

Викладання ОК «Морське право» у Дунайському інституті Національного університету «Одеська морська академія» є актуальним та необхідним. Проаналізуємо, як налагоджено освітній процес та які дистанційні технології використовуються в процесі викладання вищезгаданої освітньої компоненти.

Викладачами був розроблений е-контент та стратегії для вирішення проблем, які виникають в процесі викладання: розроблений Гугл клас (рис. 1), тестові платформи, створені робочі телеграм канали для надання технологічної та інформаційної підтримки здобувачам освіти. Використання у процесі навчання Google Classroom дозволяє викладачам створювати та керувати онлайн-курсами (рис. 1) а Google g suite дозволяє викладачам та курсантам (студентам) співпрацювати в режимі реального часу, використовувати для проведення онлайн-занять, обговорення навчальних питань тощо.

Метою вивчення ОК «Морське право» є набуття у здобувачів вищої освіти системи теоретичних знань про порядок формування сутності та принципів морського права; предмету, методів та джерел міжнародного морського права, а також методів його регулювання; ознайомлення з базовими юридичними відомостями про категорії морських просторів та морські об'єкти; специфікою участі міжнародних організацій у сфері регулювання міжнародних морських відносин; регулювання відносин пов'язаних з охороною

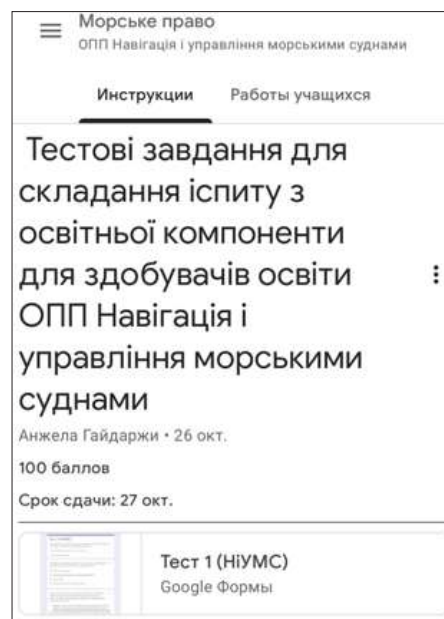

Рис. 1. Елемент з авторського Гугл класу ОК «Морське право»

морського середовища; застосування міжнародних стандартів, що спрямовані на врегулювання трудових і пов'язаних з ними відносин. Визначення правового регулювання перевезення вантажів морем, загальна характеристика договору перевезення вантажу морем, визначення прав та обов'язків сторін за договором морського перевезення вантажів. Освітня компонента «Морське право» визначає підготовку здобувачів освіти в напрямку засвоєння специфіки функціонування суб'єктів морського права та сприяє побудові цілісної системи знань курсантів (студентів). Варто зазначити, що передумовою для вивчення дисципліни «Морське право» є вивчення таких обов'язкових елементів освітньої – професійної програми «Управління судовими технічними системами і комплексами», як «Суспільство і держава», «Безпека та охорона на морі», «Запобігання забрудненню морського середовища», що передбачає набуття необхідних знань, умінь та навичок з основних положень чинного законодавства в сфері морського права та дозволяє використовувати компетентністний підхід до досягнення програмних результатів навчання. По завершенню вивчення дисципліни «Морське право» здобувачі повинні вміти проводити поглиблений аналіз, зокрема порівняльно-правовий, універсальних та регіональних норм морського права, навчально-методичної та наукової літератури з морського права; визначати особливості та спільні закономірності розвитку загального і регіонального морського права; формулювати ключові поняття та тлумачити зміст ключових норм морського права.

Дистанційні технології використовуються в освітньому процесі для підвищення якості викладання дисципліни «Морське право»:

Покращують доступність навчального матеріалу, адже дозволяють викладачам розміщувати навчальний матеріал у зручному для здобувачів форматі, наприклад, у вигляді електронних підручників, лекцій, презентацій, завдань тощо. Це дозволяє майбутнім фахівцям отримувати доступ до навчального матеріалу в будь-який час і з будь-якого місця.

Створюють інтерактивні навчальні середовища, які дозволяють курсантам (студентам) краще зрозуміти теоретичні положення дисципліни та закріпити отримані знання на практиці.

Забезпечують співпрацю викладачів і здобувачів у режимі реального часу, що корисно для про-

ведення групових проєктів, обговорення навчальних питань тощо.

З метою вивчення думки здобувачів та викладачів про роль дистанційних технологій у процесі викладання дисципліни «Морське право» авторами було проведене опитування серед здобувачів освіти Дунайського інституту Національного університету «Одеська морська академія». Всього в опитуванні взяли участь 54 здобувачі освіти та 17 викладачів, педагогів та науково-педагогічних співробітників.

Проаналізувавши дані з опитування, 67% викладачів та 80% здобувачів позитивно відносяться до дистанційних технологій, 10% викладачів та 8% здобувачів – негативно, 23% викладачів та 12% здобувачів відносяться нейтрально.

Серед основних переваг, які дають дистанційні технології в процесі викладання дисципліни «Мор-

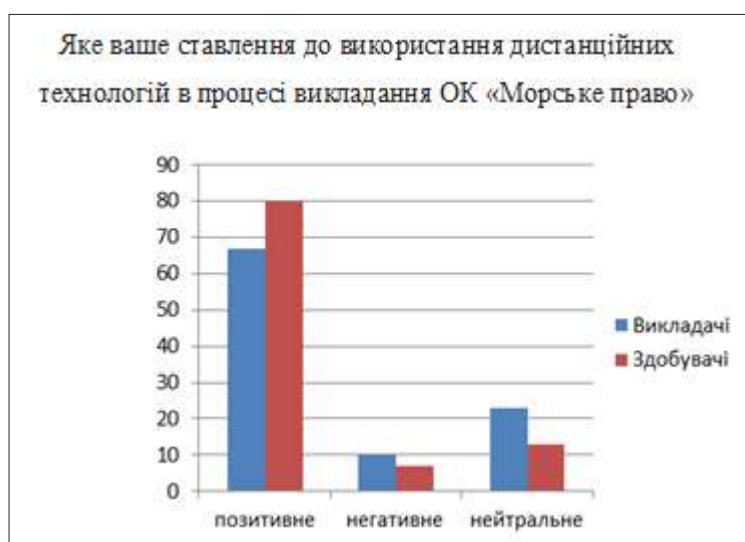

Рис. 2. Відповіді респондентів

Рис. 3. Відповіді респондентів

ське право» найбільше відгуків отримала категорія «Можливість отримувати/надавати оперативний відгук від викладача» – 35% викладачів та 54% здобувачів; «Можливість отримувати/надавати доступ до навчальних матеріалів з будь-якого місця» – 45% викладачів та 65% здобувачів; «Ефективність освітнього процесу» – 44% викладачів та 31% здобувачів

Третій блок питань мав відкритий тип та містив питання «Які рекомендації ви б дали викладачам щодо використання дистанційних технологій у процесі ОК «Морське право»?». Відповіді були зазначені наступні: «Використовуйте дистанційні технології для забезпечення доступності навчальних матеріалів», «Викладайте матеріали на дистанційні сервіси, як теоретичні, так практичні та тестові», «Використовуйте дистанційні технології в режимі реального часу».

Опитування викладачів і здобувачів показало, що вони позитивно ставляться до використання дистанційних технологій у процесі ОК «Морське право». Викладачі відзначають, що дистанційні технології дозволяють їм більш ефективно готувати та проводити заняття, а також отримувати зворотний зв'язок від студентів. Здобувачі освіти вважають, що дистанційні технології дозволяють їм більш ефективно навчатися та отримувати доступ до актуальної інформації. Аналіз результатів опитування дозволяє визначити, які переваги та особливості використання дистанційних технологій у процесі викладання ОК «Морське право» вважаються найбільш важливими для здобувачів та викладачів Дунайського інституту Національного університету «Одеська морська академія». Ці результати можуть бути використані для вдосконалення методів викладання освітньої компоненти та підвищення ефективності навчання.

Зважаючи на вищезазначене, автори вважають за потрібне зазначити, що в Дунайському

інституті Національного університету «Одеська морська академія» для підвищення ефективності використання дистанційних технологій у процесі викладання дисципліни «Морське право» були розроблені методичні рекомендації для викладачів щодо використання дистанційних технологій у процесі викладання ОК «Морське право»; надані викладачам і курсантам (студентам) доступ до якісного цифрового середовища у закладі освіти; проводилися навчання, тренінги, курси підвищення кваліфікації викладачів, науково-педагогічних співробітників та педагогів з питань використання дистанційних технологій у освітньому процесі; були розміщені навчальні матеріали у зручному для здобувачів форматі, наприклад, у вигляді електронних підручників, лекцій, презентацій, завдань тощо. Це дозволило їм отримувати доступ до навчального матеріалу в будь-який час і з будь-якого місця.

Висновки. Робоча програма освітньої компоненти «Морське право» була розроблена відповідно зі Стандартом про вищу освіту зі спеціальності та націлена на забезпечення формування у здобувачів вищої освіти професійно-правової культури, необхідних знань, умінь та навичок у галузі морського права, які дозволять їм успішно виконувати професійні обов'язки в галузі річкового та морського транспорту. Навчання здійснюється через дистанційні технології, які дозволяють проводити інтерактивні лекції, семінари, практичні заняття, тестування чи розгляд певних ситуацій. Зокрема, у статті проаналізована та визначена роль дистанційних технологій у процесі викладання ОК «Морське право». *Перспективою подальших досліджень вбачаємо вивчення питання конкретних методик та моделей навчання в процесі викладання ОК «Морське право».*

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Doshmangir L., Mahbub-Ahari, A., Qolipour, K., Azami-Aghdash, S., Kalankesh, L. East Asia's Strategies for Effective Response to COVID-19: Lessons Learned for Iran. *Management Strategies in Health System*. 2020. 4(4), 370–373.
2. Operchuk N., Kasyanenko I. Use of Innovative Technologies During Distance Learning Students. *Collection of Scientific Papers «SCIENTIA»*. 2022. 115–117.
3. Волошинов С. А. Методологічні основи формування професійної компетентності майбутніх морських фахівців. *Вісник КрНУ імені Михайла Остроградського*. 2019. No 5(118). С. 25–32.
4. Гайдаржи А. Формування організаційної культури судноводів у процесі вивчення технічних дисциплін в системі неперервної освіти. 2020. URL: <https://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/35499>
5. Гугл клас з дисципліни «Морське право». URL: <https://classroom.google.com/u/2/c/NjM0NTg2MjEzMzI5>
6. Кузнецов С.О. Морське право : підручн. Одеса : Фенікс. 2011. 382 с.
7. Майданевич С. Б. Теоретико-методологічні аспекти професійної підготовки морських кадрів під час викладання дисциплін правового профілю. *Водний транспорт*. 2022. 78–86.
8. Смирнова І., Загородня Ю., Максимов С. Особливості підготовки морських фахівців України в умовах пандемії: реалії дистанційного навчання. *Розвиток методів управління та господарювання на транспорті*. 2021. 2(75), ст. 108–120. doi:10.31375/2226-1915-2021-2-108-120

REFERENCES

1. Doshmangir L., Mahbub-Ahari, A., Qolipour, K., Azami-Aghdash, S., Kalankesh, L. East Asia's Strategies for Effective Response to COVID-19: Lessons Learned for Iran. *Management Strategies in Health System*. 2020. 4(4), pp. 370–373.
2. Operchuk N., Kasyanenko I. Use of Innovative Technologies During Distance Learning Students. *Collection of Scientific Papers "SCIENTIA"*. 2022. Pp. 115–117.
3. Voloshynov S. A. Metodolohichni osnovy formuvannia profesiinoi kompetentnosti maibutnikh morskyykh fakhivtsiv [Methodological bases of formation of professional competence of future maritime specialists]. *Visnyk KrNU imeni Mykhaila Ostrohradskoho [Bulletin of the Mykhailo Ostrohradskyi Kyiv National University]*. 2019. No5(118). p. 25–32 [in Ukrainian].
4. Gaidarzhi A. Formuvannia orhanizatsiinoi kultury sudnovodiiv u protsesi vyvchennia tekhnichnykh dystsyplin v systemi neperervnoi osvity. [Formation of organizational culture of navigators in the process of studying technical disciplines in the system of continuing education]. 2020. URL: <https://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/35499> [in Ukrainian].
5. Huhl klas z dystsypliny "Morske pravo". [Google class on the discipline "Maritime Law"]. 2023. URL: <https://classroom.google.com/u/2/c/NjM0NTg2MjEzMzI5>
6. Kuznetsov S.O. Morske pravo : pidruchn [Maritime law: textbook]. Odesa : Feniks. 2011. 382 p [in Ukrainian].
7. Maidanevych S. B. Teoretyko-metodolohichni aspekty profesiinoi pidhotovky morskyykh kadriv pid chas vykladannia dystsyplin pravovoho profilu [Theoretical and methodological aspects of professional training of maritime personnel in teaching legal disciplines]. *Vodnyi transport. [Water transport]*. 2022. Pp. 78–86. [in Ukrainian].
8. Smyrnova I, Zahorodnia Yu, Maksymov S. Osoblyvosti pidhotovky morskyykh fakhivtsiv Ukrainy v umovakh pandemii: realii dystantsiinoho navchannia [Peculiarities of training of maritime specialists of Ukraine in a pandemic: realities of distance learning]. *Rozvytok metodiv upravlinnia ta hospodariuvannia na transporti [Development of methods of management and management of transport]*. 2021. 2(75), st. 108–120. doi:10.31375/2226-1915-2021-2-108-120 [in Ukrainian].